



Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Tilrådning fra Fylkesmannen i Aust- og Vest- Agder om vern av Nautarheia naturreservat i Marnardal kommune

Vest-Agder fylke



Juli 2016

Innhold

Om verneområdet	3
Hjemmelsgrunnlag	3
Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II	4
Verneverdier	5
Verneformål	5
Andre interesser	6
Saksbehandling	6
Bakgrunn	6
Verneprosessen for området	6
Viktige endringer etter høring av verneplanen	7
Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	7
Lokal og sentral høring	7
Innkome høringsinnspill til verneplanen	8
Fylkesmannens vurdering av innspillene	9
Fylkesmannens tilrådning	10
Vedlegg 1 – Beskrivelse av området	11
Vedlegg 2 – Verneforskrift	13

Forsidebilde: Ospelåg og svartor i nordre del av verneområdet. Foto: Jon T. Klepsland / Biofokus.

Om verneområdet

Fylkesmannen i Aust- og Vest- Agder legger med dette fram forslag om å opprette Nautarheia naturreservat i Marnardal kommune, Vest-Agder fylke. Vernet omfatter skogområder på privat eiendom som er tilbudt staten gjennom ordningen med frivillig vern. Skogområdet som foreslås vernet er på om lag 1065 dekar.

Området som foreslås vernet ble kartlagt i 2008 i forbindelse med naturfaglige registreringer av bekkekløfter. Verneområdet innehar store naturverdier knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospeskog, men også verdier knyttet til rik edellauvskog og furuskog. Avgrensningen omfatter i hovedsak gammel skog uten spor etter nyere inngrep. Dominerende treslag innenfor området er furu, osp og til dels bjørk. Kjerneområdene omfatter gamle ospeskog og rik edellauvskog, blant annet med innslag av grov eik og spisslønn. Det er påvist flere krevende gammelskogsarter i det foreslåtte verneområdet, spesielt av fuktighets-krevende epifyttiske lavarter, men også noen arter vedboende sopp. Totalt er det registrert 9 rødlistearter, noe som er et høyt antall for skogområder i indre Agder.

Navn	Kommune	Areal	Verneverdi
Nautarheia	Marnardal	1065 daa	(**(*)/4

Hjemmelsgrunnlag

Skogområdet foreslås vernet som Nautarheia naturreservat i medhold av lov av 19. juni 2009 nr.100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldlovens § 37, som lyder slik:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingsiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel».

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. Bestemmelsene i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om natur- og verneverdiene i det foreslåtte naturreservatet på Nautarheia er innhentet gjennom de nasjonale naturfaglige registreringene av skogområder i tilknytning til bekkekløfter. Disse registreringene dokumenterer godt natur- og verneverdier i området samt et, for Vest-Agder, høyt funn av rødlistede arter.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har vurdert verneforslagets effekt på naturverdiene. Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres, herunder tradisjonelt friluftsliv og bruk av området til små- og storviltjakt. For enkelte aktiviteter vil et vern imidlertid innebære restriksjoner, noe som gir verneverdiene en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som er tillatt i henhold til verneforskriften, etter all sannsynlighet ikke få en vesentlig negativ innvirkning på natur- og verneverdiene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i området. Etter Fylkesmannens vurdering vil vernet med stor grad av sannsynlighet føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen er av den oppfatning at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og mener derfor at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener vi at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Hvilke aktiviteter og tiltak som kan tillates i det foreslåtte verneområdet bestemmes av verneforskriften. Regulering av disse vil kunne vurderes med hensyn til samlet belastning i naturreservatet. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er med dette vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom et vern vil legge vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjennomføres i området. Videre vil eventuelle godkjente tiltak, som regel i samsvar med verneforskriften, ikke ha vesentlig negativ effekt på verneverdiene, registrerte naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan for eksempel lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med søknader om dispensasjon fra verneforskriften.

Verneverdier

Naturkvaliteter og verneverdier i det foreslåtte verneområdet er beskrevet i BioFokus-rapport 28-2009 «Naturfaglige registreringer av bekkekløfter i Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Møre og Romsdal». Faktaark med beskrivelse og kart over lokaliteten er publisert i skogdatabasen NARIN (<http://www.borchbio.no/narin/>). Det foreslåtte Nautarheia naturreservat ble kartlagt i 2008 i forbindelse med naturfaglige registreringer av bekkekløfter. Det området som nå foreslås vernet strekker seg lenger sør enn det området som ble kartlagt og innebærer en forbedret arrondering. Den foreslåtte avgrensningen av verneområdet innebærer at en også får dekket viktige naturverdier også utenfor det som ble definert som kjerneområder i 2008, noe Fylkesmannen mener er svært positivt.

Verneområdet innehar store naturverdier knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospeskog, men også verdier knyttet til rik edellauvskog og furuskog. Avgrensningen omfatter i hovedsak gammel skog uten spor etter nyere inngrep. Dominerende treslag innenfor området er furu, osp og til dels bjørk. Kjerneområdene omfatter gamle ospeskog og rik edellauvskog, blant annet med innslag av grov eik og spisslønn. Det er påvist flere krevende gammelskogsarter i det foreslåtte verneområdet, spesielt av fuktighets-krevende epifyttiske lavarter, men også noen arter vedboende sopp. Totalt er det registrert 9 rødlistearter, noe som er et høyt antall for skogområder i indre Agder. Området er gitt verdien 4 (på en skala fra 0-6), noe som tilsvarer regional til nasjonal verneverdi (**(*)). Et vern av det foreslåtte naturreservatet vil bidra til å dekke opp mangler ved skogvernet i Norge innenfor lavlandsskog, boreal løvskog og til en viss grad rike skogtyper (edellauvskog).

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et naturskogsområde med verdier i hovedsak knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospeskog, men også verdier knyttet til rik edellauvskog og furuskog. Området har gode forekomster av mange krevende gammelskogsarter, blant annet flere luftfuktighetskrevende epifyttiske arter nær vassdraget. Nautarheia har i tillegg stor variasjon i rike lauvtrearter, og området ligger ved uregulert vassdrag og er fritt for nyere

inngrep. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andre interesser

Det tilbudte området omfatter flere kulturminner og er for øvrig i bruk til små- og storviltjakt samt noe friluftsliv.

Saksbehandling

Bakgrunn

Vern av skog har de siste 15 årene vært prioritert i verneplanarbeidet i Norge. Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet. Den samme stortingsmeldingen trakk også fram viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Et slikt prinsipp er at et utvidet skogvern skal følge de faglige anbefalingene fra rapporten til NINA og Skogforsk om «Evalueringen av skogvernet i Norge».

Regjeringens arbeid knyttet til vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer; frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I stortingsmeldingen trekkes begge strategiene fram som viktige for å oppnå myndighetenes mål for det fremtidige skogvernet i Norge. Ordningen med frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egne skogarealer. Arbeidet skjer i nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndigheten. Miljøvernmyndigheten vurderer tilbudet og iverksetter gjennomføring av naturfaglige registreringer for å få kartlagt verneverdiene. Dersom det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et forslag om vern for det kartlagte arealet, blir det holdt forhandlinger med grunneier(e) om avgrensning, utforming av verneforskrift samt økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil verneforslaget gjennomgå saksbehandling i tråd med reglene i naturmangfoldloven.

Verneprosessen for området

Fylkesmannen mottok tilbud om frivillig vern fra fem grunneiere i slutten av april 2015. Natur- og verneverdier i det foreslåtte naturreservatet er registrert og kartlagt gjennom den nasjonale kartleggingen av bekkekløfter gjennomført i 2008. Skogregistreringer ble gjennomført høsten 2015 og danner grunnlaget for beregning av erstatningsbeløp. Avtaleinngåelse antas å være fullført senest i løpet av høsten 2016.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder sendte ut melding om oppstart av verneprosess for opprettelse av Nautarhei naturreservat den 19.04.2016. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneiere, Marnardal kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen Region Sør, Agder Energi samt aktuelle lag og foreninger.

Viktige endringer etter høring av verneplanen

Det kom inn få innspill i høringsperioden. På bakgrunn av innspill fra grunneier er vernekartet oppdatert med enkelte lokale stedsnavn.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene informerte om at de har reist en formell navnesak til Statens Kartverk på om det er *Nautarheii* eller *Nautårhei* som skal benyttes som navn i området. De har derfor bedt Fylkesmannen om at endelig navn på det foreslåtte naturreservatet ikke vedtas før resultatet av navnesaken er klar. Fylkesmannen har imidlertid avklart med Stedsnavntjenesten og Statens Kartverk at tilrådingen kan sendes Miljødirektoratet nå, under forutsetning av at navnet på reservatet endres i samsvar med resultatet i navnesaken dersom dette ikke skulle foreligge før vernevedtaket er fattet. Inntil videre benytter Fylkesmannen *Nautarheia* som navn på det foreslåtte naturreservatet. Etter innspill fra Landbruksdirektoratet er det innarbeidet en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i verneforskriften knyttet til nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein.

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Utgangspunktet for å opprettholde verneverdiene i naturreservatet er at skogen skal få utvikle seg fritt uten nevneverdig skjøtsel. Det antas videre at det heller ikke vil være nevneverdig behov for skjøtsel i området i fremtiden. Dersom dette behovet skulle endre seg med tiden, vil forvaltningsmyndigheten utarbeide en forvaltnings- eller skjøtelsesplan. Videre må forvaltningsmyndigheten også sørge for tilgjengelige ressurser for administrasjon av området, herunder behandling av eventuelle dispensasjonssøknader samt oppfølging av oppsynstjenesten.

Lokal og sentral høring

Verneplanen for Nautarheia naturreservat ble sendt på lokal høring til grunneierne, Marnardal kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen Region Sør og Agder Energi samt til følgende berørte lokale bruker- og interesseorganisasjoner: NIVA Region Sør, Naturvernforbundet i Vest-Agder, Naturvernforbundet i Kristiansand, Norsk Zoologisk forening, Sørlandsavdelingen, Norsk Ornitologisk forening, Mandal lokallag, Norsk Ornitologisk forening, Kristiansand lokallag, Agder Botaniske forening, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Norges Bondelag Agderkontoret, Agder Historielag, Vest-Agder bonde- og småbrukarlag, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening, Norsk entomologisk forening, DNT Sør, Midt-Agder friluftsråd, Forum for Natur og friluftsliv-Agder og NJFF Vest-Agder.

Verneplanen ble videre sendt på sentral høring til følgende parter: Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi – NTNU, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges

Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olym. og paraolymp., Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NSB hovedadm., NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Landbruksdirektoratet, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene, Statskog, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Verdens Naturfond og Villreimrådet i Norge.

Innkomne høringsinnspill til verneplanen

Ved høringsfristens utløp var det kommet inn 10 innspill til verneplanen. En sammenfatning av innspillene følger nedenfor.

Forsvarsbygg peker på at det er positivt at det er tatt inn et unntak i verneforskriften § 5 om at vernebestemmelsene ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy. Utover dette har de ingen merknader til opprettelse av naturreservatet.

Trygve Haugland ber på vegne av de fem grunneierne om at vernekartet justeres ved at flere kulturminner samt lokale stedsnavn legges inn i vernekartet. Det er også ønskelig at informasjon om naturreservatets verdier knyttet til både natur og kulturminner gjøres tilgjengelig for allmennheten både digitalt og via informasjonstavler.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene informerer om at det i Sentralt stedsnavnregister er to godkjente skrivemåter for naturnavnet på naturreservatet; *Nautarheii* (anbefalt) og *Nautårhei*. Stedsnavntjenesten har derfor bedt Statens Kartverk om å reise formell navnesak på dette naturnavnet, og ber om at Fylkesmannen må vente til det er fattet vedtak i navnesaken før endelig reservatnavn kan vedtas. Skrivemåten som Statens Kartverk vedtar for naturvernet vil bli retningsgivende for skrivemåten på reservatnavnet.

Kartverket har ingen merknader knyttet til opprettelse av verneområdet, men nevner pågående navnesak.

Statens Vegvesen Region Sør har ingen merknader til opprettelse av verneområdet.

Jernbanelinjen har ingen merknader til opprettelse av verneområdet.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på viktigheten av å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosessen for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområdet og restriksjoner og/eller

begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. De har utover dette ingen merknader til opprettelse av naturreservatet.

Vest-Agder fylkeskommune vurderer høringen av verneplanen ut ifra hensynet til regionale friluftsinnteresser. Fylkeskommunen viser i uttalelsen sin til at nedre deler av Kosåna er lakseførende, og at området på bakgrunn av salg av fiskekort på denne strekningen, er av regional betydning med hensyn til friluftsliv. Nedre del av Kosåna inngår også i temakart over Regionalt viktige og svært viktige friluftsområder i Vest-Agder. Fylkeskommunen mener at det ikke bør legges opp til vern som skaper uheldige begrensninger for nærings- og friluftsinnteressene knyttet til laksefiske. Langs de regionale lakseelvene bør det være åpning for enkel tilrettelegging, for eksempel med trapper i bratt terreng, klopper, le-skur/gapahuk samt mulig å sanke ved til bål. Fylkeskommunen ber på bakgrunn av dette om at Fylkesmannen vurderer å trekke vernegrensen noe bort fra elvebredden.

Landbruksdirektoratet påpeker at det fra direktoratets side generelt er ønskelig at det går tydelig frem av verneplanen om og i så fall hvordan de aktuelle områdene nyttes i landbrukssammenheng ved vernetidspunkt. Det pekes videre på at det er åpnet for beiting, men ikke for gjerdning i verneforskriften, og at det bør vurderes om det kan åpnes også for gjerdning. Det bes videre om at det gis spesifiserte dispensasjonsbestemmelser eller bestemmelser om unntak fra ferdselsbestemmelsene for nødvendig bruk av motorferdsel for utsetting av saltstein i de områdene det er åpnet for det.

Norsk organisasjon for terrengsykling er positive til opprettelse av vernet, men ber om at verneforskriften tillater sykling på eksisterende veger og stier.

Fylkesmannens vurdering av innspillene

Mindre språklige endringer og rettelser i verneforskriften blir ikke kommentert nærmere. Større endringer vises i kursiv i vedlagt verneforskrift. Fylkesmannen finner det ikke nødvendig med utfyllende kommentarer til innspillene fra Forsvarsbygg, Statens Vegvesen Region Sør, Jernbaneverket og Direktoratet for mineralforvaltning.

Grunneierne i området ønsker at vernekartet skal vise blant annet kulturminner og eldre ferdselsveier samt traktorveier og stier som ligger utenfor selve verneavgrensningen. Fylkesmannen understreker at et vernekart har som hovedformål kun å vise selve avgrensningen av verneområdet og at det er dette kartet som så danner grunnlaget for merking av vernegrensen etter vernevedtak. Fylkesmannen ønsker derfor ikke å legge inn kulturminner i vernekartet. Vi har etter dialog med grunneierrepresentanten om dette temaet blitt enige om at verdifulle kulturminner i området, istedet skal presenteres i oversiktskart på informasjonstavlene som settes opp ved innfallsporter og i naturreservatet etter at selve verneprosessen er ferdig. Informasjon om verneprosessen samt natur- og verneverdier vil bli tilgjengelig på Fylkesmannens nettsider og i Miljødirektoratets naturbase. Fylkesmannen vil, av kapasitetshensyn, ikke utarbeide digital informasjon om verneområdet utover dette.

Når det gjelder navnesaken om hvilket navn som skal benyttes i området vil denne, i følge Statens Kartverk, etter all sannsynlighet ikke være ferdig behandlet før vernevedtaket

foreligger. Fylkesmannen avklarte derfor med Stedsnavntjenesten og Statens Kartverk at tilrådingen likevel kunne sendes over til Miljødirektoratet innen fristen 1. august, under forutsetning av at navnet på reservatet endres i samsvar med resultatet i navnesaken når dette foreligger. Vi tar derfor forbehold om at navnet på det foreslåtte verneområdet vil kunne bli endret enten før eller etter vernevedtak. Inntil videre benytter Fylkesmannen *Nautarheia* som navn på det foreslåtte naturreservatet.

Med hensyn til friluftinteressene i området bemerker fylkesmannen at tradisjonelle friluftaktiviteter som fiske og jakt kan foregå som tidligere også innenfor verneområdet. Videre åpner verneforskriften for at det etter søknad kan gis tillatelse til tilretteleggingstiltak i forbindelse med friluftsliv dersom disse ikke er i strid med verneformålet, jf. § 7 d). Det vil derfor være mulig å oppføre enkle innretninger i forbindelse med laksefiske på egne steder. Vi mener derfor at hensynet til laksefisket som friluftslivsaktivitet i den aktuelle delen av Kosåna er tilstrekkelig ivaretatt gjennom forslag til verneforskrift. Vi peker for øvrig på at verneforskriften åpner for brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved også innenfor verneområdet, jf. verneforskriften § 4 g). Vi har ikke funnet grunn til å endre verneforskriften til å tillate sykling utenfor eksisterende veier.

Etter det Fylkesmannen er kjent med foregår det ikke beiting i det foreslåtte naturreservatet ved vernetidspunkt. Forslag til verneforskrift § 7 f) åpner for at det etter søknad kan startes opp med beiting i naturreservatet og gjennom § 4 f) er det åpnet for utsetting av saltstein. Siden det ikke pågår beite i området ved vernetidspunkt mener Fylkesmannen at det er naturlig å vurdere oppsetting av gjerde sammen med søknad om beite når dette eventuelt blir startet opp. Det tas videre inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse knyttet til nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein da dette vurderes til ikke å påvirke verneverdiene nevneverdig.

Fylkesmannens tilråding

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder anbefaler med dette opprettelse av Nautarheia naturreservat med de endringer som fremgår av tilrådingen, men for øvrig med verneforskrift som i høringsforslaget. Justert vernekart finnes som eget vedlegg til tilrådingen.

Vedlegg 1 – Beskrivelse av området

LOKALITET:	Nautarheia
KOMMUNE:	Marnardal
FYLKE:	Vest-Agder
KARTBLAD M711:	1411 I
VERNEKATEGORI:	Regionalt til nasjonalt verneverdig (**(*)/4
VEGETASJONSSONE:	Boreonemoral
VEGETASJONSSEKSJON:	Klart oseanisk (O2)
HØYDE OVER HAVET:	119-440 moh
AREAL:	1065

Områdebeskrivelse

Området ligger omkring nedre del av Kosåna, på nordsiden av Nautarheia og vest for Mandalselva, lengst nord i Marnardal kommune, ca. 6 kilometer nord for Bjelland. Innenfor området drenerer vassdraget mot vest, men det svinger også noe mot nordvest og sørvest. Dalprofilen er noe skjev ved at lisdene stiger høyere på sørsiden av vassdraget enn på nordsiden. I vestre og midtre del er de nordvendte dalsidene temmelig bratte med høyt innslag av større og mindre bergvegger, enkelte med overheng, og noe grov blokkmark/ur. Lengst øst i området ligger vassdraget nesten i plan med terrenget på nordsiden, og dalsidene på sørsiden er lavere og slakere i forhold til lenger vest. På grunn av denne utformingen er dalprofilen ganske åpen bortsett fra i midtre del hvor dalføret har preg av canyon, eventuelt bredbunnet bekkekløft. Mot sør er terrenget slakere, men det stiger igjen noe mot toppen av Nautarheia.

Berggrunnen består av granittiske gneiser og båndgneis (med biotittrike bånd). Løsmassedekket varierer stort sett fra tynt til manglende.

Skogstruktur/påvirkning

Vegetasjonen er overveiende fattig i området, men det er innslag av rikere utforminger innenfor kjerneområdene. Dominerende treslag i området er furu, osp og dels bjørk. I tillegg inngår en del gran, selje, rogn, hassel, spisslønn, alm, lind og eik. Avgrensingen omfatter overveiende gammel skog uten spor etter nyere inngrep. Området er ikke påvirket av hogst på lang tid. Konkrete spor etter hogst mangler nesten, men skogstrukturen vitner om hard uthogst av furu langt tilbake i tid, samt skogbrann(er). Furskogen er nå typisk i tidlig til full aldersfase med overvekt av trær i alderen 100–140 år og øvre alder omkring 180–200 år. Aldersspredningen er best på skrinne bergrygger, men til gjengjeld er tilveksten der lav og skogen småvokst. Yngre gadd og læger av furu inngår spredt. Eldste påviste furu er antagelig ca. 350 år.

Løvskogen er trolig av noenlunde samme alder som furskogen. Med unntak av deler av ospe-suksesjonen innenfor kjerneområde 2 er skogen jevnt over betydelig flersjiktet og fleraldret. Løvskogen er relativt storvokst, spesielt innenfor kjerneområdene. Dødvedelementer av løv opptre spredt til ganske frekvent. Av osp og bjørk er alle nedbrytningsstadier representert, inkludert enkelte grove ospelæger i midlere og godt nedbrutte stadier. Det er registrert noe grov eik sør i området.

Verneverdier

Området som foreslås vernet inneholder tre kartlagte kjerneområder, der det ene omfatter relativt gammel og grovvokst osp, men også blandingsskog med stort innslag av edellauvskog (kjerneområde

2). I denne blandingskogen er osp, bjørk, lind og spisslønn viktige elementer sammen med noe eik og svartor. Dette området innehar et relativt høyt antall av rødlistede lavararter, blant annet bleik kraterlav (*Gyalecta flotowii*), skorpefiltlav (*Fuscopannaria ignobilis*) og kystdoggnål (*Sclerophora peronella*). Kjerneområde 1 omfatter en nordvendt lise med blandingskog der både gran, bjørk, selje, rogn, osp, hegg, hassel, spisslønn, alm og lind er vanlige treslag. Det er særlig verdifullt at tettheten av tydelig gammel spisslønn, selje og bjørk er relativt høy. Kjerneområde 3 ligger sørøst i det foreslåtte naturreservatet og er et større naturskogsområde uten nyere inngrep. Dette kjerneområdet innehar spesielt store verneverdier knyttet til gammel osp samt gammel og storvokst edellauvskog (bjørk, rogn, selje og eik). Det finnes også enkelte svært gamle furutrær der det ble funnet to rødlistede arter knyttet spesielt til furu. I tillegg omfatter det foreslåtte området en naturtypelokalitet fra den kommunale naturtypekartleggingen. Dette er et område bestående av gammel ospskog med innslag av grov eik. Dette området er ikke undersøkt for rødlistearter.

Flere krevende gammelskogsarter er påvist, spesielt av fuktighetskrevende epifyttiske lavararter, men også noen moderat kontinuitetskrevende vedsopp. 8 rødlistearter er påvist, noe som er et høyt antall for skogområder i indre Agder. Karplantefloraen er stort sett artsfattig, men det er innslag av mer basekrevende arter som myske, trollbær og kranskonvall.

På bakgrunn av den høye andelen gammel osp i det foreslåtte naturreservatet er området trolig også viktig for flere spettearter og krevende vedboende insekter.

Verneformål

Området foreslås vernet som naturreservat med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62.

Formålet med naturreservatet er å bevare et naturskogsområde med verdier i hovedsak knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospskog, men også verdier knyttet til rik edellauvskog og furuskog. Området har gode forekomster av mange krevende gammelskogsarter, blant annet flere luftfuktighetskrevende epifyttiske arter nær vassdraget. Nautarheia har i tillegg stor variasjon i rike lauvtrearter, og området ligger ved uregulert vassdrag og er fritt for nyere inngrep. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Tekniske inngrep

Området er fritt for tyngre tekniske inngrep.

Planstatus

Det foreslåtte verneområdet er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanens arealdel.

Andre interesser

Området er i dag i bruk til storviltjakt og noe friluftsliv.

Vedlegg 2 – Verneforskrift

Forskrift om vern av Nautarheia naturreservat i Marnardal kommune, Vest-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon.....med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et naturskogsområde med verdier i hovedsak knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospeskog, men også verdier knyttet til rik edellauvskog og furuskog. Området har gode forekomster av mange krevende gammelskogsarter, blant annet flere luftfuktighetskrevende epifyttiske arter nær vassdraget. Nautarheia har i tillegg stor variasjon i rike lauvtrearter, og området ligger ved uregulert vassdrag og er fritt for nyere inngrep. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Marnardal kommune: 115/1, 117/1, 4, 5 og 6. Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 1065 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet xx.xx.xxxx. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Marnardal kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d) Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på

vernetidspunktet.

- e) Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper, bruer og skilt.
- f) Utsetting av saltstein.
- g) Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.
- h) Oppsetting og bruk av mobile jakttårn for storviltjakt

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veier eller traseer godkjent i forvaltningsplan, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i § 4 d, e og f samt § 7 a og b.
- f) Beiting.
- g) Nødvendig rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt.
- h) Gjenoppføring av gammel bru på fundamenter som framgår av vernekartet.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette

tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det skal utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.